

**ВІДГУКИ СТЕЙКХОДЕРІВ НА ОПП «ПРАВО»
ТА ЗМІНИ В ОП ВІДПОВІДНО ДО ЇХ ЗАУВАЖЕНЬ І ПРОПОЗИЦІЙ**

Дата надходження відгуку	П.І.Б., місце роботи, посада	її до освітньої програми (витяг із відгуку)	Зміни в ОП та навчальному плані відповідно до зауважень і пропозицій
18.03.2020 р.	Мельничук Н.О., д.ю.н., професор, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка	До характеристик рецензованої освітньо-професійної програми, які потребують покращення, можна віднести необхідність поглиблення її практичного компоненту, який дозволить майбутнім юристам швидко адаптуватися в професії та умовах жорсткої конкуренції. На нашу думку, варто доповнити освітньо-професійну програму «Право» освітніми компонентами, які будуть присвячені окремим напрямкам юридичної практики, приміром, адвокатурі, прокуратурі, функціонуванню органів юстиції. Це дозволить закласти елементи спеціалізації під час навчання майбутніх юристів, дозволить їм краще зорієнтуватися у напрямках юридичної професії, ознайомитися з різними напрямками юридичної практики. Можливо, такі навчальні дисципліни представлені у вибіркових каталогах освітньо-професійної програми, але ознайомлення з її змістом не дозволяє зробити належний висновок.	З метою поглиблення практичного компоненту ОПП, який дозволяє майбутнім юристам швидко адаптуватися в професії в умовах жорсткої конкуренції, ОПП передбачає низку майнорів: загальноуніверситетський, інститутський/факультетський. Останній вміщує наступні майнори: «Прокуратура та кримінальна юстиція», «господарсько-правовий», «слідчо-криміналістичний», «юстиція», «міжнародне право», «адвокатура», «Правові засади діяльності СБУ», «Військова юстиція». Таким чином у здобувача є кілька варіантів, адже він має право: по-перше, обрати відповідний факультет, на якому впроваджено певний майнор, і по-друге, має можливість обрати загальноуніверситетський, інститутський/факультетський майнор. При цьому будь-який майнор містить 20 дисциплін на вибір здобувача (обирає до вивчення 10). Такі дисципліни синергетично представлені, і віддзеркалюють окремі напрямки юридичної практики, приміром, адвокатурі, прокуратурі, функціонування органів юстиції. Їх перелік представлений у каталогах вибіркових дисциплін до обрання здобувачами.
27.03.2020 р.	Савченко Л.А., д.ю.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач сектору «Українська школа законотворчості» відділу теорії та	Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми: 1. Рекомендуємо у майбутньому переорієнтувати вибір дисциплін здобувачами вищої освіти на повністю вільний (без пропонування заздалегідь узгодженого блоку обов'язкових освітніх компонент) щоб нівелювати можливий тиск ЗВО на вибір здобувачів вищої освіти.	1. За стандартом вищої освіти, що базується на компетентнісному підході та поділяє філософію (принципи і цінності) Європейського простору вищої освіти, визначену в комюніке Болонського процесу та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING), ОПП обов'язково містить освітні компоненти, які забезпечують отримання здобувачами універсальних компетентностей (тобто таких, що не залежать від

<p>практики законотворчої діяльності Інституту законодавства ВРУ</p>	<p>2. Розглянути можливість створення електронних навчальних курсів задля розширення освітніх можливостей здобувачів вищої освіти.</p> <p>3. Для підвищення ефективності ОПП рекомендуємо передбачити практику розміщення нових освітніх програм (проектів) на офіційному сайті ЗВО, щоб долучитись до обговорення, висловити та оприлюднити власні зауваження і пропозиції щодо ОПП на цій сторінці могли усі заінтересовані сторони (стейкхолдери). Також рекомендується створити на сайті ЗВО форум або форму для подання пропозицій по ОПП та забезпечити оновлення інформації щодо ОК.</p>	<p>предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача вищої освіти в різних галузях та для його особистісного розвитку).</p> <p>Таких освітніх компонент має бути не менше 25 % від загальної їх кількості. І наш Університет дотримується цих положень Стандарту.</p> <p>Тож, що стосується вільного вибору, то навчання і, зокрема, індивідуальна навчальна траєкторія здобувача, визначається ним з урахуванням ранньої спеціалізації.</p> <p>Суть останньої в тому, що ОПП передбачає низку майнорів: загальноуніверситетський, інститутський/факультетський («прокуратура та кримінальна юстиція», «господарсько-правовий», «слідчо-криміналістичний», «юстиція», «міжнародне право», «адвокатура», «Правові засади діяльності СБУ», «Військова юстиція»). Здобувач обирає відповідний факультет, на якому впроваджено певний майнор. Такий майнор містить 20 дисциплін, із яких 10 вільно обирає здобувач з урахуванням його інтересів. При обранні здобувачами дисциплін відсутній будь-який тиск з боку Університету, адже така процедура реалізується незалежно на порталі АСУ.</p> <p>2. З метою розширення освітніх можливостей здобувачів вищої освіти в Університеті забезпечується їх інформаційна підтримка шляхом використання інформаційно-телекомунікаційної мережі Університету, а також порталу НЕІК. На НЕІК за кожною освітньою компонентою наявні: аудіо-відео лекції, конспект лекції; витяги з підручника, перелік та посилання на нормативно-правові акти до відповідної тематики, презентації, тести, статистичні данні з офіційних сайтів, актуальні статті з активними посиланнями, витяги із нормативно-правових актів, витяги із коментарів тощо.</p> <p>3. Для підвищення ефективності ОПП Університет активно впроваджує різноманітні заходи. Перш за все це розміщення проекту нової ОПП на офіційному сайті. Це забезпечує вільний доступ та долучення до обговорення зацікавлених осіб, стейкхолдерів і здобувачів освіти,</p>
--	---	---

			<p>можливість висловлення пропозицій, рекомендацій та зауважень щодо ОПП. Окрім того, на сайті розміщено інформація про гаранта ОПП, зокрема актуальний номер телефону та електронної адреси, через які також можлива комунікація, висловлення рекомендацій.</p>
02.04.2020 р.	Вікторія Гайворонська, голова Ради адвокатів Харківської області	<p>З метою удосконалення рецензованої освітньо-професійної програми рекомендується доповнити перелік її спеціальних компетентностей. Так, відповідно до пункту 3 статті 63 Закону України «Про вищу освіту» особи, які навчаються у закладах вищої освіти зобов'язані виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану(за наявності), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання. Тому, вбачається за доцільне при підготовці здобувачів вищої освіти на рівні бакалавр за освітньо-професійною програмою «Право» ввести додаткові спеціальні компетентності щодо розвитку навичок дотримання принципів професійної етики та академічної доброчесності при підготовці індивідуальних та курсових робіт, а також для подальшої юридичної практики.</p>	<p>Університет всіляко дбає про забезпечення правил академічної доброчесності. З цією метою затверджено відповідні локальні акти щодо політики, стандартів і процедур її дотримання, а саме:</p> <p>Кодекс академічної доброчесності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Положення про Комісію з академічної доброчесності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Положення про організацію освітнього процесу в Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого</p> <p>Університет керується в своїй діяльності Методичними рекомендаціями для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, аналітичною запискою «Запобігання окремих проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності»</p> <p>Крім того, робочі програми навчальних дисциплін також нагадують учасникам ОПП про необхідність дотримання академічної доброчесності та нульову толерантність до проявів її порушення.</p> <p>Викладачі Університету є носіями цінностей академічної доброчесності, тож вони є головними її популяризаторами та формують у студентів негативне сприйняття порушень. В робочих програмах освітніх компонентів відображаються вимоги щодо академічної доброчесності.</p> <p>Проводиться також популяризація академічної доброчесності через студентського Омбудсмана, якого студенти сприймають на рівних.</p>

			<p>Окрім того, наукова бібліотека розповсюджує методичні матеріали, проводить онлайн-семінари, на яких поширюються знання про академічну доброчесність, вимоги законодавства у цій сфері, види порушення та види відповідальності. На сайті бібліотеки Університету створена спеціальна вкладка з академічної доброчесності.</p>
--	--	--	--

В Університеті запроваджено і інші заходи з позначеного питання. Зокрема, проводиться викладання позакредитних дисциплін, які забезпечуються кафедрою кінтології, приміром «Академічна доброчесність». Здобувач має можливість обрати цей курс для вивчення.

Вирішення питань, пов'язаних з порушенням академічної доброчесності, здійснює Комісія з академічної доброчесності Університету. Будь-який учасник освітнього процесу, який став свідком або має серйозні підстави вважати, що стався факт порушення академічної доброчесності, має право подати офіційну скаргу безпосередньо до Комісії або через студентського Омбудсману.

8.04.2020 р.	Плотникова Н.Б., голова Охтирського міськрайонного суду Сумської області	<p>Зауваження і рекомендації розробникам:</p> <p>1. Оскільки прямо говорить про інновації, слід розширити підходи до навчання. Орієнтація на самонавчання повинна посилюватись, оскільки наданий студентам теоретичний матеріал може бути проаналізований самостійно. Завданням у викладанні має стати розвиток правничого мислення студента, пошук прогалін у запропонованих йому темах. Розбір знайдених прогалін та питань, які виникли, мають бути розглянуті на лекціях. Це дозволить проаналізувати тему з усіх сторін.</p> <p>2. В ОПП зазначаються програмні компетентності. Професійні компетентності мають як практичний, так і науковий зміст і можуть бути використані у професійній діяльності майбутніх фахівців. Про існування кожної компетентності окремо досить зрозуміло. Вважаю за потрібне, зробити акцентування на розвитку у студентів перелічених компетентностей та створити оцінку оволодіння ними.</p> <p>3. В першу чергу, потрібно акцентувати увагу на підвищення кількості кредитів тих навчальних дисциплін, які прямо передбачаються тестуванням після навчання. Облік навчального часу, вагомість дисциплін в навчальному плані та обсяг отриманих знань має бути переглянутий.</p> <p>4. Для підвищення продуктивності студентів, пропоную відходити від стандартного оцінювання та запроваджувати інноваційні підходи. Звичайні відповіді студентів більше будуються на «автоматичному заучуванні», без розуміння істинності відповіді. Спрямованість на вирішення кейсів із забезпеченням реальних життєвих умов потрапляння в ситуацію та раптового мозкового штурму сприятиме більшому</p>	<p>1. По-перше, ОПП містить дві освітні компоненти, які дозволяють безпосередньо розвивати правниче мислення здобувача, навчити здійснювати пошук прогалін у запропонованих йому темах. Йдеться про такі дисципліни як «Логіка» та «Студії з юридичної аргументації».</p> <p>По-друге, при викладенні різногалузевих дисциплін, приміром «Кримінальне право», «Фінансове право», «Кримінальний процес» тощо, викладачі розбирають із студентами колізії та прогаліни нормативно-правового регулювання та вчаться винаходити шляхи їх регулювання. Показово, що така робота здійснюється у тому числі на підставі та з урахуванням запитів, які надходять до Університету від органів державної влади і місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання.</p> <p>По-третє, у навчальному процесі використовуються методи, які дозволяють досягнути позначеного завдання. Це, зокрема: проблемний, евристичний, метод case-study та ін.</p> <p>2. Щодо оцінки володіння відповідними компетентностями. На кожній кафедрі є свої стандарти щодо цього питання. Так, кафедра розробляє та доводить до відома студентів критерії оцінювання, що містяться у Положенні про порядок проведення поточного і підсумкового контролю з навчальних дисциплін, що забезпечуються відповідною кафедрою.</p> <p>3. В ОПП включено освітні компоненти, які дозволяють повною мірою оволодіти необхідними компетентностями і повністю корелюють із змістом тих, які потрібні для успішного проходження Єдиного фахового вступного випробування, що передбачає виконання завдань двох тестів: із загальних навчальних компетентностей та предметного, та Єдиний вступний іспит (тестування з іноземної мови.). Зокрема, це «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «Студії з юридичної аргументації», «Цивільне право», «Кримінальне право», «Трудове право», «Конституційне права», «Студії з</p>
--------------	---	---	--

		<p>закріпленню знань у студентів та розвиватиме іноземної мови» тощо.</p> <p>правниче мислення. Тобто, доцільним вбачається Такі дисципліни представлені у достатній кількості передбачити проведення відпрацювання кредитів. Викладачі постійно оновлюють програми згідно ситуативних задач та розвивати швидко їх тих змін, що транслює МОН.</p> <p>вирішення майбутнім фахівцем, а виходячи із 4. Позначимо, що при викладанні численних вміння користування вивченим матеріалом, дисциплін, приміром, «Кримінальне право», оцінювати студента. «Кримінальний процес», «Цивільне право», «Цивільний процес», «Фінансове право» тощо, викладачі розбирають із студентами колізії та прогалини нормативно-правового регулювання, вчаться знаходити шляхи їх урегулювання. При цьому, що така робота здійснюється у тому числі з урахуванням запитів, які надходять до Університету від органів державної влади і місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання. Також у навчальному процесі використовуються методи, які дозволяють досягнути позначеного завдання, наприклад: проблемний, евристичний, метод case-study та ін. Окрім того, деякі дисципліни (приміром, Кримінальний процес) проводяться у залі судових засідань, що дозволяє повною мірою відтворити реальні ситуації.</p>	
17.04.2020 р.	Вадим Бойченко, начальник відділу Шевченківського відділу державної виконавчої служби м. Харкова	<p>У програмі зазначається про викладання навчальних дисциплін професорами-візитерами. Це дуже слушно і корисно. Однак, було б не зайвим задалегідь анонсувати такі навчальні дисципліни, що дозволить підвищити інтерес потенційних здобувачів до вступу у Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. У зв'язку із цим, вбачається необхідним викладання англійської та інших іноземних мов носіями мови. При цьому таке викладання повинно мати юридичне спрямування (термінологія, юридичний текст, ділове спілкування тощо).</p> <p>Потребує розширення співпраця із юристами-практиками, що досягли значних успіхів у професій. Лекції успішних юристів на постійній основі дозволять здобувачам отримати не тільки</p>	<p>В Університеті започатковано проект «Гостьових лекторів» у форматі онлайн, що дозволяє залучати провідних експертів до викладання авторських курсів, в тому числі й англійською мовою, для широкої аудиторії, зокрема, із іноземних партнерських університетів.</p> <p>Такі гостьові лекції проводяться на прстійній основі як із залученням іноземних професорів («European Law in Context» із Карловим університетом; «International Law in the Post COVID-19 Pandemic» із Університетом технологій MARA (Малайзія); «Company Law and Corporate Governance» із Університетом Центрального Ланкаширу UCLan; «Types of Capital Increase in Turkish Corporations» та «Challenges of Invoking Environmental Rights before the Turkish Constitutional Court» із Стамбульський Університет «Medeniyet», так і вітчизняних науковців та практиків.</p> <p>Проведення таких заходів задалегідь анонсується</p>

		знання та навички практичної діяльності, а і стати додатковим мотиваційним чинником. Така співпраця додатково дозволить студентам визначитися із першим робочим місцем, а юристам-практикам буде наданий доступ до потенційних працівників і можливості їх професійного спрямування.	через студентів, у тому числі через сторінки у соціальних мережах. Така співпраця є вкрай затребуваною серед здобувачів та продуктивною, дозволяє отримати і знання, і навички практичної діяльності, а також стає додатковим мотиваційним чинником.
21.04.2020 р.	Пліскач О.Ю., заступник прокурора Полтавської області	У програмі відсутні дисципліни, присвячені етичній підготовці та діловодству. Загальним навичкам, що потрібні будь-якому юристу. Звертає на себе увагу завелика, як для бакалаврського рівня, кількість кредитів, відведена на викладання дисциплін кримінального циклу (кримінальне право, кримінальний процес, криміналістика). При цьому на земельне право виділено лише два кредити, а на економічну теорію три.	<p>При визначенні переліку та галузевої спрямованості освітніх компонент ОПП ми керуємося наступним.</p> <p>По-перше, виходячи із положень Стандарту вищої освіти, ОПП обов'язково має містити освітні компоненти, які забезпечують отримання здобувачами універсальних компетентностей (тобто таких, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача вищої освіти в різних галузях та для його особистісного розвитку). Таких освітніх компонент має бути не менше 25 % від загальної їх кількості.</p> <p>По-друге, ми враховуємо регіональний аспект, який проявляється у декількох площинах. Йдеться перед усім про те, що Харків – це провідний центр правової науки, а Харківська школа права є відомою на весь світ. При цьому Харківська школа кримінального права є найпотужнішою (http://vakp.nlu.edu.ua/article/view/161686). Велика кількість викладачів поєднують наукову і освітню діяльність, що забезпечує синергетичне поєднання науки і освіти.</p> <p>Окрім того, Харків – це не лише місто інновацій, індустрії, новітніх технологій, а й регіон з доволі високим рівнем злочинності. При проходженні практики здобувачами у харківському регіоні, і зокрема, маючи належні компетентності у кримінальній галузі, студенти мають унікальну можливість їх апробації.</p>

25.02.2021 р.	Олександр Колотілов, завідувач Восьмої Київської державної нотаріальної контори	<p>1. Переглянути проектною групою рішення щодо розподілу кредитів між дисциплінами.</p> <p>2. Розглянути можливість використання різних платформ для дистанційної роботи зі студентами, наприклад, WebEx, Microsoft Teams, Discord та ін. оскільки вони включають набір різноманітних функцій, починаючи з показу графічних презентацій, закінчуючи онлайн-дошкою для спільних записів, а найголовніше - можливість працювати безперервно стільки часу, скільки потрібно викладачу для проведення повноцінного заняття.</p> <p>3. Розглянути можливість проходження практики студентів закордоном (у сфері їхньої майбутньої професії) для підвищення їх професійності та поглиблення співпраці із зарубіжними закладами вищої освіти.</p>	<p>1. При визначенні переліку та розподілу кредитів між дисциплінами освітніх компонент ОПП ми керуємося наступним. По-перше, виходячи із положень Стандарту вищої освіти, ОПП обов'язково має містити освітні компоненти, які забезпечують отримання здобувачами універсальних компетентностей (тобто таких, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача вищої освіти в різних галузях та для його особистісного розвитку). Таких освітніх компонент має бути не менше 25% від загальної їх кількості.</p> <p>По-друге, ми враховуємо регіональний аспект, який проявляється у декількох площинах: (1) Харків – це провідний центр правової науки, а Харківська школа права є відомою на весь світ. При цьому Харківська школа кримінального права є найпотужнішою (http://vakp.nlu.edu.ua/article/view/161686). Велика кількість викладачів поєднують наукову і освітню діяльність, що забезпечує синергетичне поєднання науки і освіти;</p> <p>2) Харків – це місто інновацій, індустрії, новітніх технологій. Низка економічних проектів Харківського регіону спрямовано на створення мережі наукових і технопарків, що дозволяють активізувати і комерціалізувати науково-технічні розробки промислових підприємств, наукових центрів та вузів;</p> <p>3) Харків знаходиться близько кордону із рф та тимчасово окупованими територіями. Тому в регіоні, як і в державі в цілому, надзвичайно затребуваними є фахівці у сфері військової юстиції. Крім того статус прикордонної з державою-агресором області вимагає підготовки фахівців, що розуміються на правових засадах протидії тероризму, міжнародно-правовому співробітництву у військовій сфері;</p> <p>4) Харків – це не лише місто інновацій, індустрії, новітніх технологій, а й регіон з доволі високим рівнем злочинності. При проходженні практики здобувачами у харківському регіоні, і зокрема, маючи належні</p>
---------------	---	---	---

			<p>компетентності у кримінальній галузі, студенти мають унікальну можливість їх апробації.</p> <p>2. Однією із особливостей нашої ОПП є її новаторський підхід, що передбачає оволодіння здобувачами вищої освіти теоретико-методологічними і методичними новаціями правової науки, запровадження сучасних методів і технологій викладання навчальних дисциплін. Наразі для навчання з використанням дистанційних його форм використовуються платформи Moodle, Zoom, Google Classroom, НЕІК, програмний продукт Microsoft Office 365, відкриті групи у соціальних мережах Facebook, Telegram, Viber тощо.</p> <p>Наприклад на платформі НЕІК за кожною освітньою компонентою наявні: аудіо-відео лекції, конспект лекції; витяги з підручника, перелік та посилання на нормативно-правові акти до відповідної тематики, презентації, тести, статистичні данні з офіційних сайтів, актуальні статті з активними посиланнями, витяги із нормативно-правових актів, витяги із коментарів тощо.</p> <p>Таким чином, використання методів сучасної комунікації (наприклад, НЕІК Moodle, zoom-конференції, електронні поштові сервіси) є затребуваними та ефективними для оперативного і своєчасного доведення до здобувачів усієї інформації в рамках навчального процесу і проведення контрольних заходів, і забезпечує досягнення високих результатів здобувачами у навчанні за ОПП.</p> <p>3. Університет постійно розвиває співпрацю із численними зарубіжними закладами вищої освіти, юридичними фірмами тощо, у тому числі й щодо взаємодії при проходженні практики студентами за кордоном (у сфері їхньої майбутньої професії). Так, наразі укладено низку меморандумів, які передбачають таку можливість для здобувачів. Це, зокрема, меморандум про співробітництво між ТОВ «Астапов і Партнери» та Громадською організацією «Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» та Національним юридичним Університетом імені Ярослава</p>
--	--	--	---

			<p>Мудрого; Меморандум про співробітництво між ТОВ юридична фірма «Аурум» та Національним юридичним Університетом імені Ярослава Мудрого; Меморандум про співробітництво між ТОВ «Ді Ел Ей Пайпер Україна» та Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація випускників Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» та ін.</p>
--	--	--	---

